

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 16.02.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 29.05.2019
Yayın Tarihi / Date Published : 01.07.2019

 <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.20xx.xx.xxxxx-xxxxxx>

MEB 2023 EĞİTİM VİZYONU ÇERÇEVESİNCE TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Murat TARHAN¹

ÖZ

Girişimcilik eğitimi, bireylere girişimsel farkındalığın yanı sıra, eğitim hayatları sonrasında başarılı bir girişim sürecini nasıl başlatabileceklerine ve bu süreci nasıl devam ettireceklerine yönelik gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra toplumsal ve kişisel anlamda üreten, kendine güvenen, sorumluluk duyan, gelecek kaygısı taşımayan bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Girişimcilik eğitimi, ülkenin kalkınması ve refah düzeyinin artması, dinamik bir ekonominin, yenilikçi ve yaratıcı mesleklerin oluşabilmesi, bireylerin başarılı bir şekilde kendi ticari ve sosyal girişimlerini gerçekleştirebilmesi, girişimci olmaya istekli genç insanların sayılarının artarak ekonomik refah ve istihdamın sağlanması açısından önemlidir. Bu noktadan hareketle araştırmada girişimciliğin ve girişimcilik eğitiminin diğer ülkelerde nasıl gerçekleştirildiğine değinilerek MEB 2023 Eğitim Vizyonu’nun girişimcilik eğitimi kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bilgilerden hareketle 2023 Eğitim Vizyonu, girişimciliğin kuramsal çerçevesince değerlendirilmiş, girişimcilik eğitiminin sosyal girişimcilik ile sınırlı olmadığı belirtilmiştir. Girişimcilik eğitimi programlarının içeriğine (girişimcilik eğitimi unsurları) ve değerlendirme kriterlerine yönelik bilgiler verilmiştir. Ülkemizde girişimcilik eğitiminin uygulanabilirliğini arttırmak için kısa, orta ve uzun vadede yapılabilecek faaliyetler ifade edilerek örnek uygulama planı oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 2023 Eğitim Vizyonu, Girişimcilik, Girişimcilik Becerisi, MEB.

AN EVALUATION OF THE FUTURE OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN TURKEY IN THE FRAMEWORK OF MEB 2023 EDUCATION VISION

ABSTRACT

Entrepreneurship education aims to provide individuals with the necessary knowledge, skills and values regarding how to initiate a successful entrepreneurship process as well as how to sustain this process, in addition to entrepreneurial awareness. In addition, it contributes raising individuals who are self-confident, accountable and have no future anxiety, in a social and personal sense. Entrepreneurship training process includes the production of new and original technologies, products or services and works for the welfare and employment of human beings. Entrepreneurship education is important for the development of the country and the level of prosperity, a dynamic economy, the formation of innovative and creative occupations, the individuals to successfully realize their own commercial and social initiatives, increasing the number of young people willing to be entrepreneurs for providing economic prosperity and employment. From this point of view, the aim of this study is to evaluate how the entrepreneurship and entrepreneurship education is carried out in other countries and to evaluate the MEB 2023 Education Vision within the scope of entrepreneurship education. The study was conducted using qualitative research method. Descriptive analysis and content analysis were used to analyze data. Based on the information gathered from the research process, the 2023 Education Vision stated that entrepreneurship education evaluated by the theoretical framework of entrepreneurship is not limited to social entrepreneurship. Information about the content of entrepreneurship education programs (elements of entrepreneurship education) and evaluation criteria are given. In order to increase the applicability of entrepreneurship education in our country, short, medium and long term activities were defined and a sample implementation plan was formed.

Key Words: 2023 Education Vision, Entrepreneurship, Entrepreneurship Skills, MEB.

¹ Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü. e-mail: murattarhan@ibu.edu.tr. ,

 <https://orcid.org/0000-0001-8262-8130>

1.GİRİŞ

Dünyada her geçen gün gelişmekte olan teknoloji ve dünya pazarının fonksiyonları iş dünyasındaki değişiklikleri ve pazar farklılıklarını da beraberinde getirmektedir. Küresel düzeyde ticaret engellerinin azalması, telekomünikasyon, teknoloji ve kolay ulaşım gibi unsurların daha fazla fırsat olanakları sunması girişimcilğe yeni bir boyut katmıştır. Bununla birlikte ekonomik fırsatlar çeşitlenmiş, bu çeşitlenme ise farklı belirsizlikleri doğurmuştur. Bu belirsizlikleri gelecek kaygısı, güven ortamının oluşmaması, ani değişkenlikler şeklinde açıklamak mümkündür. Günümüzde insanlar kurumsal olarak iş imkânlarına sahip olmalarının yanı sıra bireysel anlamda da iş imkânlarının genişliği ile karşı karşıyadırlar. Bu nedenle girişimcilik, girişimcilik eğitimi, girişimcilik becerisi, girişimciliğin unsurları gibi kavramlar kelime olarak aynı kalsalar bile zaman içerisinde farklı şekillerde yorumlanabilmektedirler. Çünkü günümüz girişimci olanakları ile yüz yıl öncesinin olanaklarının aynı olmadığı gibi, muhtemelen yüz yıl sonrasının olanakları da aynı olmayacaktır.

Girişimcilik eğitiminin amacı bireylere motivasyon, bilgi ve temel becerileri kazandırmaktır. Girişimcilik eğitimi sürecinde girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik bilgiler her ülkenin kendine özgü kültürel bağlamı çerçevesinde bireylere aktarılmalıdır (Lee ve Peterson, 2000). Bu doğrultudan hareketle girişimcilik eğitiminin konu ve becerilerinin yanı sıra bünyesinde var olan değerler ülkelere göre değişiklik gösterebilir. Farklı ülkelerdeki girişimcilik eğitimi uygulamaları incelendiğinde ABD’de girişimcilik eğitiminin ilkokullardan itibaren verilmekte olduğu, öğrencilerin lise kademesine ulaşmadan girişimcilik ve girişimcilik eğitimi sürecine dâhil olduğu görülmektedir. Nitekim ülkemizde de girişimcilik becerisine yönelik kazanımlar 2005 yılından beri ilkokuldan itibaren gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Japonya’da ise girişimcilik eğitimi liselerde 2001 yılından itibaren (Tokyo’da) verilmeye başlanmış, önceleri kolejlerde başlayan girişimcilik eğitimi sonraları yaygınlaşarak çeşitli girişimcilik eğitimi kursları ile desteklenmiştir (Han ve Lee,1998). Ülkemizde lise kademesinde girişimcilik dersi programının hazırlanması ve uygulanması 2009 yılında olmuştur.

Girişimcilik eğitimi sürecinde motivasyon oldukça önemlidir. Girişimci motivasyonunu girişimci ruh olarak da ifade etmek mümkündür. Girişimcilik ruhunun geliştirilmesinde Amerika’da motivasyonel çalışmalar yapılmış ve bu süreç içerisinde girişimciler önemli bir görev üstlenmiştir. Girişimciler girişimsel faaliyetlerin geliştirilmesinde doğrudan destek sağlayarak önemli katkı sağlamışlardır. Bu durum ABD’de ekonomik büyümeyi destekleyerek bireyleri başarıya yönlendirmek için motivasyon aracı olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak girişim faaliyetlerinde artış gözlemlenmiştir (Han ve Lee, 1998). Bu noktadan hareketle girişimci ruhun oluşmasında devlet politikalarının önemli olduğu söylenebilir. Nitekim Han ve Lee (1998) Güney Kore ve Kuzey Kore girişimciliğini karşılaştırarak iki ülke arasındaki farklılıklardan hareketle girişimci ruhun ve girişimci faaliyetlerin oluşmasında devlet desteğinin ne derece önemli olduğunu açıklamaya çalışmışlardır. Han ve Lee 1998 yılında Kuzey Kore’nin girişimcilğe yeteri kadar önem vermediğine değinmişler, bunun aksine Güney Kore’nin ise içerisinde bulunduğu ekonomik buhrandan kurtulmak için girişim faaliyetlerini desteklediğini ve girişimci kültürün oluşması için büyük çaba gösterdiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak Güney Kore’de girişimcilik eğitimi veren kolejlerin artması, yüksek lisans programlarının geliştirilmesi, girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin iş hayatına atılması ve özellikle iş piyasasında girişimci yetenekleri olan bireylerin tercih edilmesiyle önemli bir ekonomik büyümenin gerçekleştirildiği görülmüştür. Güney Kore’nin girişimci şirketler için çıkarttığı özel yasalar ile girişimsel faaliyetlere önemli miktarlarda destek sağlaması, krediler sunması, ek kredi imkânlarını sağlaması, kampüslerde girişim ortamlarının oluşturulması gelişimin en önemli sebeplerinden sayılmıştır. Bunun yanı sıra girişimsel faaliyetlerin artmasında 1998 yılından itibaren hedeflenen girişimci sosyo-kültürel çevrenin oluşturulmasının, kişisel tecrübelerin ve girişimcilik eğitiminin önemli olduğu ifade edilmiştir (Lee ve arkadaşları, 2005). Bu noktadan hareketle devlet politikalarının, destek programlarının, teşviklerin, eğitim alanında girişimcilik becerisini geliştirici program ve yatırımların girişimcilik becerisinin geliştirilmesine ve ülke ekonomisine doğrudan katkı sağladığı görülmüştür.

Girişimcilik eğitimi konusunda dikkate alınması gereken bir diğer konu, yetenekli girişimcilerin yetiştirilmesi hususunda eğitim programlarının, politikalarının, pedagojik bilginin verimliliği ve yeterliliğidir. Lee ve arkadaşları (2005) Amerikalı ve Koreli üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada Amerikalı öğrencilerin girişimcilik konusunda daha yetenekli olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmacılar bunun sebebini, ABD’de Kuzey Kore’ye nazaran, girişimci yetiştirme ve destekleme politikasının, girişim faaliyetlerinde ekonomik güven ortamının, girişimci yetiştirmek için gerekli pedagojik bilginin ve girişimci yeteneğe verilen önemin/değerin fazla olmasına bağlamışlardır (Lee vd., 2005). Dolayısıyla girişimcilik eğitiminin ve bu eğitim aracılığı ile oluşturulan girişimci kültürün öğrencilerin girişimci yeteneklerinin gelişmesine olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Girişimcilik eğitimi çerçevesinde hazırlanan programların bireylere fırsatların farkındalığı becerisini, hızlı karar verme becerisini kazandırması önemli görülmektedir. Çünkü girişimciler fırsatları fark ettiklerinde ve bunu girişimci faaliyete dönüştürebildiklerinde girişimciliğin önemli bir aşaması tamamlanmış olmaktadır. Fuchs ve arkadaşları (2008) Almanya’da verilen girişimcilik eğitimi süreci ile İsveç’te verilen girişimcilik eğitimi sürecini karşılaştırmış, araştırma sonucunda İsveç’in öğrencilere olabildiğince fazla fırsat sunduğunu, öğrencilerin

girişimcilik eğitimi sürecine aktif olarak katıldıklarını, daha hızlı karar verdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Yapılan çalışmada İsveçli öğrencilerin Alman öğrencilere göre daha derslerden daha fazla memnun oldukları açıklanmıştır. İsveç'te, öğrencilerin yüzde 55,5'i kendi başlarına çalışabileceklerini ifade etmişlerdir. Almanya'da ise bu oranın yüzde 24,3 olduğu belirtilmiştir. Bu noktadan hareketle girişimcilik eğitimi sürecinde bireylerin, özgür bir şekilde düşüncelerini, iş fikirlerini, girişimci düşüncelerini eğitim ortamında endişelenmeden, çekinmeden ifade etmeleri önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra girişimcilik eğitimi sürecinde öğrencilerin derslerden memnun olması ve derse aktif bir şekilde katılmaları girişimcilik eğitiminin çıktıları açısından değerlidir. Özellikle girişimcilik eğitimi sürecinde bireylere sunulan fırsatların ve imkânların fazlalığı girişimci faaliyetleri olumlu yönde etkilemektedir.

Girişimcilik eğitimi sürecinde bireylerin çeşitli kurslarla desteklenmesi önemlidir. Bu kurslarla girişimcilik eğitiminin süreç içerisinde farklı zorluklardan dolayı (bölge, okul, fiziksel ve imkân durumunun yetersizliği) oluşabilecek eksikliğin kapatılması amaçlanmaktadır. Örneğin teknolojik, inovasyonel, saha uygulamaları gibi olanakların her okulda aynı düzeyde olmaması bireyler açısından dezavantaj oluşturmaktadır. Bu eksikliğin devlet tarafından veya özel sektöre ait eğitim kursları ile kapatılması mümkündür. McKeown ve arkadaşları (2006) İngiltere'de girişimcilik eğitiminin inovasyon kurslarıyla desteklendiğini ifade etmişler, bu kursların içerisinde teknoloji transferi gibi yeni kurs programlarının ön plana çıktığını açıklamışlardır. Bunun yansısı bu araştırmacılar hem öğretim hem de değerlendirme için geleneksel yöntemlerin kullanıldığı İngiltere'de girişimcilik eğitimi sürecinde öğretim teknolojilerinin sıklıkla kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bu durum girişimci yeteneğin gelişimini destekleyen önemli bir unsurdur. Bu nedenle girişimcilik eğitimi sürecinde özellikle bireylere teknik ve teknolojik destek sağlayacak kursların sayısının artırılması gerekmektedir. Özellikle bireylerin ürün yenilikçiliğini veya ürün geliştirmeyi merkeze koyan etkili ve yenilikçi programları kullanmalarının girişimci faaliyetlerine önemli bir katkısının olacağı yadsınmaz bir gerçektir. Bu programların amacı yeni iş fikrini hayata geçirecek becerilerin, bilim ve teknoloji konularının bireylere aktararak yeni iş olanaklarını geliştirmektir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi sürecinde teknolojik imkânların maksimum düzeyde kullanılması girişimci yeteneğin geliştirilmesi noktasında önemlidir.

Yukarıda yer alan açıklamalardan yola çıkarak bu çalışmada MEB 2023 Eğitim Vizyonu'nun girişimcilik eğitimi kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu noktadan hareketle, ülkemizde girişimcilik eğitiminin süreci, ne günümüzde girişimcilik becerisinin nasıl kazandırılmaya çalışıldığı, girişimcilik eğitime yönelik eğitimde gelecek planlamasının nasıl yapıldığına yönelik bilgilerin değerlendirilmesi yapılmak istenmiştir. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 2023 Eğitim Vizyonu girişimcilik ve girişimcilik türleri kapsamında nasıl değerlendirilebilir?
2. 2023 Eğitim Vizyonu girişimcilik eğitimi kapsamında nasıl değerlendirilebilir?
3. 2023 Eğitim Vizyonu girişimcilik eğitiminin unsurları bağlamında nasıl değerlendirilebilir?
4. Kısa, orta ve uzun vadede girişimcilik becerisini geliştirmek için hangi uygulamalar yapılabilir?
5. Girişimcilik becerisini geliştirmek için örnek uygulama planı nasıl olmalıdır?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel bir araştırma olarak kurgulanmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

2.1. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman inceleme formuna başvurulmuştur. Doküman inceleme yöntemi herhangi bir konuda belirli kriterler çerçevesinde bilgi veren yazılı materyallerin analizini içermektedir. Bu yöntemle geçmiş hakkında bildiğimiz şeylerin birçok kısmı bizlere ulaştırılmış olur. Ayrıca doküman incelemesi tek başına bir araştırma yöntemi olduğu gibi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı yerlerde de ek bir bilgi kaynağı olarak da kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013) Doküman inceleme formunun oluşturulmasında girişimcilik eğitiminin kuramsal çerçevesine yönelik bilgilerden yararlanılmış, girişimcilik eğitime yönelik boyut, konu, bilgi, beceri ve değerler göz önünde bulundurulmuştur. Verilerin toplanma sürecini, 2023 Eğitim Vizyon belgesine yönelik bilgiler, girişimcilik ve girişimcilik türlerine yönelik bilgiler, girişimcilik eğitiminin unsurlarına yönelik bilgiler, kısa, orta ve uzun vade uygulamalarına yönelik bilgiler, örnek uygulama planının geliştirilmesine yönelik bilgiler olmak üzere beş başlık altında toplamak mümkündür.

2.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). İçerik analizi ise (doğrudan ölçülemeyen ve

gözlemlenemeyen çalışmalarda kullanılan), bir mesajın belirli ve açıkça ifade edilmiş özelliklerini objektif ve sistematik bir biçimde saptamamızı ve bunlar hakkında çıkarım yapmamızı sağlayan bir yöntemdir (Cavitt, 2006). Bu noktadan hareketle veriler araştırmanın alt amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu belgesi ve girişimcilik eğitiminin ülkemizdeki durumuna yönelik tespit içerikli konu başlıkları belirlenmiş, belirlenen bilgi kaynakları detaylı bir şekilde incelenerek araştırmanın genel kurgusu ve içeriği oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

MEB 2023 Vizyonu kapsamında girişimcilik eğitimi ve girişimcilik becerisine yönelik yapılan değerlendirmeler girişimciliğin tanımı ve girişimcilik türleri, girişimcilik eğitiminin unsurları, 2023 Vizyonunun Girişimcilik Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi, Girişimcilik Becerisinin Geliştirilmesi için kısa, orta, uzun vadede öneri ve uygulamalar, örnek uygulama planı başladıkları altında değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.

3. 1. MEB 2023 Eğitim Vizyonunun Girişimcilik ve Girişimciliğin Türleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Girişimcilik türlerinin genel olarak ticari, kamu ve sosyal girişimcilik şeklinde ifade edilmesi mümkündür. 2023 Eğitim Vizyonu’nda girişimciliğin ve girişimcilik becerisinin sosyal girişimcilik ile sınırlandırıldığı gözlemlenmiştir. Girişimcilik eğitimi kavramının bütüncül bir şekilde sistematik yapısının dikkate alınmadığı görülmüştür. Ticari ve sosyal girişimcilik, girişimcilik türleri açısından oldukça önemlidir. Girişimciliğin kar ve yarar olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Ticari girişimcilik girişimciliğin kâr boyutu ile ilgilenirken sosyal girişimcilik daha çok fayda boyutuna odaklanmaktadır. Oysa hem kâr ve hem de yarar boyutunu bütüncül bir şekilde ele alan ve ilköğretim çağından hatta okul öncesinden itibaren bireylere girişimcilik becerisini kazandırmayı hedefleyen ve bunu sistematik bir şekilde ele alan girişimcilik eğitimi, politika yapıcılarının veya eğitimcilerin dikkatini çekmemektedir. Becerilerin küçük yaşlarda geliştirilmesi üretim odaklı toplum kültürünün oluşmasında eğitimin önemli bir rolü vardır. Dolayısıyla dünya ülkelerinde farklı şekillerde çeşitli araç ve yöntemlerle öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlayan pedagojik girişimciliği de içerisinde barındıran girişimcilik eğitimi kavramının çatı kavram olarak kullanılması gerekmektedir. Çünkü girişimcilik eğitimi girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlayan, bilgi, beceri ve değerlerin sistematik bir şekilde kendine has yöntem ve tekniklerle bireylere aktarımını sağlayan bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. (Tarhan, 2018). 2023 Eğitim Vizyonu’nda ifadesi geçen sosyal girişimcilik kavramının kapsamının genişletilerek “Girişimcilik Eğitimi” kavramının kullanılması ve girişimcilik eğitiminin kuramsal çerçevesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle girişimcilik ve girişimci kavramlarının açıklanarak girişimcilik türlerinin ifade edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik kavramı günümüze kadar toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel dönüşümünden dolayı farklı şekillerde ifade edilmiştir. Gartner (1988) de davranışsal bir yaklaşım benimseyerek girişimciliği bireylerin örgüt kurmayı üstlendiği bir rol olarak ifade etmiştir. Bu rol yenilikleri oluşturma ile doğru orantılıdır. Örgüt ne zaman yeni bir şeyleri üretme düşüncesinden ve eyleminden vazgeçerse o zaman örgütün girişimcilik süreci sona ermiş demektir. Stevenson ve arkadaşları (1989) ise girişimciliği kontrol edilen kaynaklara bakılmaksızın insanların fırsatları takip ettiği süreç olarak tanımlamıştır. Bu noktada girişimcilik fırsatlarla doğmakta ve fırsatlarla gelişmektedir. Bu iki tanımdan yola çıkarak girişimcilik faaliyetinin örgütle olabileceği gibi bireysel olarak da olabileceği anlaşılmaktadır. Girişimciliği gelecekte mal ve hizmetlerin yenilikçi bir düşünceyle oluşturulması için fırsatların nasıl keşfedildiğini, değerlendirildiğini ve kullanıldığını bilimsel olarak inceleyen bir bilim disiplini olarak tanımlamak mümkündür (Weber, 2011). İlk olarak Fransızca “iş yapan” anlamına gelen “entrepreneur” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan girişimcilik kavramı, zaman içinde farklılaşarak günümüzde daha çok “yenilik yapabilme, fırsatları değerlendirebilme ve ticari anlamda uygulanabilir hale getirme” şeklinde kullanılmıştır (Yelkikalan vd. 2010).

Girişimcilik; empati kurma, insan ilişkilerine uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma, herhangi bir alanda ihtiyaç duyabilecek bir ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar araştırması yapma ve pazarlayabilme gibi alt becerilerden oluşan temel bir beceri alanı (MEB, 2005a); yaşadığımız çevrenin fırsatlarını sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma, risk alma, yenilik yapma ve sürdürme süreçlerinin tamamı (Bozkurt, 2011; Erdem, 2001; Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD, 2002) ve herhangi bir şeyde kendi kendini istihdam etme, bir faaliyet halinde hayata geçirilmiş olan kuruluşların sürekli artan verimliliğin dinamik süreci, bireylerin sahip oldukları kaynakları ya da bir organizasyon içinde fırsatların peşinde koşmaları (Stevenson, Roberts ve Gousbeck, 1989); yeni şeylerin meydana gelmesinin süreci, risk ve kazançların tahmini; kârlı fırsatlar ile girişimci bireylerin varlığı arasındaki ilişki olarak tanımlanmıştır (Smith K. ve Petersen, 2011; Kılıç vd. , 2012). Türk Dil Kurumuna göre girişim; “Bir işe girişme, teşebbüs; planlı bir biçimde bir işe girişme; bir mal ya da hizmetin sağlanması, değiştirilmesi, verimli çabaların bir araya getirilmesi gibi hakka ve ekonomik durumlara ilişkin bir kuruluşun gerçekleştirilmesi; bir iş ya da eyleme başlamak üzere hazırlık yapma, bir işi yapmak üzere ele alma” olarak ifade

edilmiştir. Kavramsal olarak “girişim” kelimesi genellikle “teşebbüs” kelimesi ile eşit anlamda kullanılmakta ve girişim kavramı teşebbüsle açıklanmaktadır. Girişimcilik doğa, sermaye ve emeğin bir araya getirilmesi olarak da tanımlanmaktadır (TDK, 2017; Büyük, 2014).

Girişimci ise bir mal veya hizmeti üretmek ya da pazarlamak için kendisine ait olsun, başka kurumlardan tedarik etmiş olsun kaynakları, üretim faktörlerini bir araya getiren, bu faaliyeti yaparken ortaya çıkabilecek zararı da göze alan kişi olarak tanımlanmıştır. Girişimci, işleme stratejisini yönetim ve organizasyon politikalarını belirlemeyi, üretim faaliyetlerini belirleyerek üretime geçmeyi, yeni mal ve hizmetleri tedarik edip yeni üretim yöntemlerini ve dağıtım kanallarını araştırmayı, çevredeki olup bitenleri izlemeyi kendisine amaç edinmiş kişidir (Küçük, 2015). Girişimcilik faaliyetleri ticari, kamu ve sosyal girişimcilik şeklinde farklı kategorilerde ele alınmıştır. Ticari girişimi küçük ölçekli girişimler, ölçeklenebilir girişimler, satın alınabilir girişimler, büyük ölçekli girişimler ve sosyal girişimler olmak üzere beş başlık altında toplamak mümkündür. Girişimcilik türleri hakkında aşağıda kısa bilgiler sunulmuştur (Steve ve Dorf, 2012):

Küçük ölçekli girişimler: Bu işletmelerin pek çoğu, kuru temizleme dükkânları, küçük giyim dükkânları, yerel dükkânlar gibi servis odaklı iş yerlerinin açılmasına yönelik girişimlerdir. Bu girişimlerde amaç kârlı bir işin oluşturulması ve iyi bir getirinin sağlanmasıdır. Genellikle çoğu daha fazla kazanarak endüstriyel bir iş yeri peşinde koşmamaktadır.

Ölçeklenebilir Girişimler: Geleneksel teknolojinin kullanılmasıyla oluşan girişimlerdir. Çok ileri derecede bütçeleri olmasa bile büyük bütçelere sahip girişimleri kapsamaktadırlar (Bu girişimler milyar dolarlık bir ölçek olmasa bile yüz milyonlarca dolar büyüklüğe ulaşabilirler) bu girişimlerde ilk süreç sürdürülebilir ve büyütülebilir bir iş modeli oluşturma arayışı ile geçer. Ölçeklenebilir yapı sermaye girişimlerinin yatırıma dönüştürülmesiyle hızla büyüme sağlar. Genellikle bu girişimler teknolojik merkezlere ilgilerini yönelterek dikkat çekmeye çalışırlar.

Satın Alınabilir Girişimler: Bu girişimler günümüzde teknolojik hayatın gelişmesi ve çağın bir gerekliliği olarak farklı tarzlarda karşımıza çıkarlar. Genellikle web ve mobil uygulamaları ve çeşitli yazılımlar geliştirerek yatırımcılara yönelirler. Bu da onlara ortalama 5 ila 50 milyon dolar arasında bir getiri sağlar. Yatırımcılar bu ürünü satın almak için zaten kendilerine belirli bir sermaye ayırmışlardır. Genellikle büyük şirketler tarafından işin satın alınması ve bu iş ile birlikte işinde yetenekli kişilerinde satın alındığı bir girişim modeli olarak karşımıza çıkar.

Büyük Ölçekli Girişimler: Bu işletmeler sonsuz denilebilecek yaşam döngüsüne sahip ve üretimsel olarak kendi döngüsünü oluşturmuş işletmeler olarak karşımıza çıkarlar. Bu işletmeler sürdürülebilirliği ve yeniliği girişimin merkezine koymuş ana ürünlerin yanı sıra ana ürünlerin etrafında şekillenen birçok alternatif ürünle kendilerini destekleyen işletmelerdir. Yeni teknolojilerle yeni pazar, yeni müşteri ve yeni ürün oluşturma kapasitesine sahiptirler. Bu girişimci türleri aynı zamanda ticari girişimcilik olarak ta ifade edilmektedir. Faaliyet alanlarına göre farklı girişimcilik türleri bulunmaktadır. Fırsat girişimciliği, yerel girişimcilik, bölgesel girişimcilik, ulusal ve uluslararası girişimcilik ve sanal girişimcilik bu girişimcilik türlerinden bazılarıdır. Ancak bu girişimcilik türlerinin hepsi ticari girişimcilik içerisinde dâhil edilebilir.

Sosyal Girişimcilik: Kâr amacının ön planda veya hedefte tutulmadığı, dünyayı ve yaşanılan çevreyi değiştirebilecek yenilikleri kapsayan girişimcilik modelidir. Sosyal girişimciliğin çıkış noktası bir sorundur. Bu sebeple bu girişimler kar yerine soruna odaklanmışlardır. Temiz su, tarım, sağlık veya mikro finans ile ilgili olarak dünyanın herhangi bir yerinde her an karşımıza böyle bir girişimcilik çıkabilir. Berglund ve Skoglund (2016) tarafından sosyal girişimcilik kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenen yaratıcı, dürüst girişimciler, genç kızlara yönelik beceri gelişimini destekleyen girişimcilik faaliyetleri ve azınlıklara yönelik girişimcilik faaliyetleri olarak üç grupta ele alınmıştır. Bu üç faaliyetin sonucunda çeşitli toplumsal sorunlara çözüm üretebilecek, mevcut güvensizliklere (bireysel ya da toplumsal) ve belirsizliklere karşı alternatif yöntemler geliştirecek ve çözümleri hayata geçirebilecek bireylerin oluşturulması hedeflenmiştir.

Kamu Girişimciliği: Devlet tarafında herhangi bir üretim ve hizmet alanında özel sektörün müdahil olmadığı ya da dâhil olmak istemediği bir alanda devlet tarafından yapılan yatırımları kapsamaktadır.

3. 2. 2023 Eğitim Vizyonunun Girişimcilik Eğitimi Öğretim Programları (Kapsam ve Değerlendirme) Bağlamında Değerlendirilmesi

Girişimcilik eğitimi sürecinde öğretim programlarında genellikle iki farklı yaklaşım dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki bunlardan ilki eğitim süreci, konu ve materyallerin özelleştirilmesine imkân sunan yaklaşım, diğeri ise eğitim sürecinin ulusal olarak belirli nitelikler doğrultusunda belirleyen yaklaşımdır. Girişimcilik eğitimi sürecinde hangi yaklaşım benimsenirse benimsensin çıktıların hedeflenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi müfredatının içeriğinde hangi konuların olması gerektiği, bu konuların nasıl öğretileceği, hangi seviyede öğretileceği, materyallerin çeşitliliğine yönelik ayrıntılı bir planın var olması gerekmektedir. Bu plan amaçlanan çıktıları içermeli ve eğitim süreci sonucunda hedeflenen

kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik değerlendirmenin yapılmasına olanak sağlamalıdır. Bunun yanı sıra girişimcilik eğitimi sürecinde müfredat konularının seçiciliği, öğrencilerin aktif katılımlarının ve iş fikirlerini sınıf ortamında rahat bir şekilde tartışma olanaklarının verimliliği, sınıf içerisinde öğrenmeyi kolaylaştıracak yöntem, teknik ve araçların etkin bir şekilde kullanılması da bu süreci olumlu etkileyecektir.

2023 Eğitim Vizyonu’nda girişimcilik becerinin kazandırılmasında, eğitim programlarına yönelik uygulama ve değerlendirme kriterlerine yönelik yönergelerin eksikliği görülmektedir. Ülkemizde girişimcilik faaliyetlerinin artması ve üretim eksenli bir ekosistemin oluşması için; girişimcilik eğitiminin kapsamını ve unsurlarını (bilgi, beceri ve değer) belirleyecek çalışmaların yapılması ve yaygınlaştırılması, öğretim programları içerisinde girişimcilik becerisinin sistematik bir şekilde ele alınması, girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlayan programların çıktılarını değerlendirecek bir değerlendirme sisteminin oluşturularak geri dönütlerin geliştirilmesine yönelik mekanizmanın hayata geçirilmesi gerekmektedir. Söz konusu yeniliklerin ve en iyi uygulamaların, girişimci faaliyetlerin en önemli felsefesi olan 5 N 1 K (Ne, Neden, Nerede, Ne zaman, Nasıl, Kim-Kime) yöntemi doğru sonuca ulaşmak için izlenebilecek en basit ve en etkili yöntemlerinden birisidir. Bu yöntemin neticesinde ortaya çıkan teorik model ile toplumda girişimci bireyler yetiştirmek için, bilgi ve beceriyi kazandıracak gerekli kurumsal yatırımların (program, teşvik, etkinlik, kurumsal yenilik, girişimci becerilerin ve girişimci ruhun gelişmesine yönelik çalışmalar vb.) yapılması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle girişimcilik becerisini kazandıracak öğretim programlarının etkili bir şekilde hazırlanması ve değerlendirme kriterlerine/süreçlerine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Konu ile ilgili olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde önceleri işsizler arasında yeni bir girişim faaliyetinde bulunmayı kolaylaştıracak bir araç olarak başlayan girişimcilik eğitimi zaman içerisinde amaçları, müfredatları, pedagojisi ve hedef grupları olan sistematik bir disiplin haline gelmiştir. Dolayısıyla girişimcilik eğitiminin amacı günümüzde yeni girişimlerin oluşturulmasıyla sınırlı kalmamış herkesin kendi işinde çalışıp çalışmadığı veya başkaları tarafından istihdam edilip edilmediğine bakılmaksızın herkes için gerekli olan girişimci davranışların gelişimini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Girişimcilik eğitiminin amacını kısaca, ülkenin sürdürülebilir kalkınmasına ve gelişmesine katkı sağlamak şeklinde ifade etmek mümkündür. Üretim ve tüketim ekosistemindeki yeni girişimler, fikir ve uygulamada önemli bir atılım ve farklılık oluşturmaları sürece durağandır ve yok olmaya mahkumdurlar. Bu nedenle girişimler kendilerini sürdürmek ve büyümek için farklılığı, yeniliği ve kalıcılığı üretmek zorunda kalırlar. Bu noktada ortaya çıkan bilgi, rehberlik ve yöntem eksikliğini kapatma görevi girişimcilik eğitiminin kapsamı içerisindedir. Bu durum sadece girişimciler için değil yönetimler, kurumlar ve STK’lar için de geçerlidir. Hatta toplumun gelişimi de bunun içerisine dâhil edilebilir. Bu nedenle ülkemizde de girişimcilik eğitimi herkesi kapsayıcı bir hale getirilmeli, bireysel özelliklerin bilgi ve becerilerin gelişimine, millî ve evrensel değerlerin kazandırılmasına odaklanılmalıdır.

Girişimcilik eğitimi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde politika yapıcılar için öncelik haline gelmiştir. Eğitim sisteminde girişimcilik becerisinin yer alması toplumda girişimcilik kültürünün oluşturulması, yaygınlaştırılması, böylece bireylerin, mevcut kurum-kuruluşların daha iyi performans göstermesi ve yeni girişimlerin oluşturulması açısından önemlidir. Bireylerin girişimci davranışları yoluyla ekonomik faydalar getirmesi beklenen ve istenilen en önemli çıktıdır. Süreç basit ve anlaşılır gibi görünse de, bireylerdeki bilgi, beceri, deneyim ve beklentiler değerlendirildiğinde karşımıza birbirleriyle etkileşim içerisinde olan farklı unsurların çıktığı görülmektedir.

Girişimcilik eğitiminin mevcut öğretim programları içerisinde uzun vadeli etkisini değerlendirmenin oldukça zor olduğu gerçeği, kafa karışıklığına ve belirsizliğe neden olmaktadır. Ancak belirli kriterler doğrultusunda bu değerlendirilmeleri yapmak mümkündür. Vesper ve Gartner (1997) girişimcilik eğitimi programlarının değerlendirilmesinde ve etkinliğinin ölçülmesinde;

- Verilen ders sayısı (haftalık veya aylık ders saati),
- Eğitimcilerin yayınları (girişimcilikle ilgili akademisyenlerin ve öğretmenlerin bilgilisel donanımı),
- Girişimciliğin toplum üzerindeki etkisi,
- Genç mezunlar ve öğrenciler tarafından oluşturulan girişimler,
- Yenilikçi sonuçlar,
- Yarışmalar ve kazanılan ödüller,
- Doktora programlarının boyutu gibi kriterleri oluşturmuşlardır.

Programların değerlendirilmesinde ortaya konulan bir diğer ölçüt ise Alain ve arkadaşlarının (2006) oluşturduğu ölçme kriterleridir. Bu kriterler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Girişimcilik eğitimi öğretim programı değerlendirme süreci

Ölçüm Zamanı	İlgili Değerlendirme Kriteri
Girişimcilik eğitimi programı sırasında	Kayıt olan öğrenci sayısı Ders sayısı Girişimcilikle ilgili merak uyandırma genel farkındalık oluşturma
Girişimcilik eğitimi programından kısa bir zaman sonra	Harekete geçmeye niyet etme Usul ve bilgiyi elde etme Girişimcilikle ilgili kendi kendine teşhis koyma yeteneğinin gelişimi
Girişimcilik eğitimi programından sonra sıfır ve beş yıl arasında	Oluşturulan girişimlerin sayısı Alınan telif haklarının sayısı Araştırılan (amaçlanan) ve elde edilen girişimsel pozisyonların sayısı
Girişimcilik eğitimi programından sonra üç ve on yıl arasında	Firmaların itibarı (marka değeri) ve sürdürülebilirliği Firmalar tarafından sergilenen değişimin yenilik ve kapasitenin seviyesi
Girişimcilik eğitimi programından sonra on yılın üzerinde	Ekonomi ve topluma katkısı İş Performansı Meslekle ilgili memnuniyet seviyesi

Tablo 1’de yer alan değerlendirme ölçütleri girişimcilik becerisinin kazandırılmasını öğretim programı içerisinde bireylerin iş hayatına atılmalarına kadar geçen süre içerisinde değerlendirme olanağı sağladığı için oldukça faydalı bir ölçüt sistemi olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla ülkemizde mevcut durumlar bu iki farklı grup kriteri doğrultusunda değerlendirilmeli ve ortaya çıkan sonuçlarla verimlilik değerlendirilmelidir. Bu noktadan hareketle eğitimciler, en iyi üretime (tasarıma) ulaşma umuduyla eğitimin ve özelde girişimcilik eğitiminin çeşitli yönleriyle uğraşmak durumundadırlar. Açıkçası girişimcilik eğitimi dikkatli bir şekilde irdelendiğinde öğretim programlarında, pedagojide, hedef gruplar ve kurumlarda birçok yeniliğe yol açacak kapasiteye sahiptir.

3. 3. 2023 Eğitim Vizyonunun Girişimcilik Eğitiminin Unsurları Kapsamında Değerlendirilmesi

Girişimcilik eğitimi, girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlayan, bilgi, beceri ve değerlerin sistematik bir şekilde kendine has yöntem ve tekniklerle bireylere aktarımını sağlan bilim alanı olarak açıklamak mümkündür (Tarhan, 2018). Bu noktadan hareketle üst başlıklarda girişimcilik eğitiminin türlerinden bahsedilmiş ve öğretim programlarının değerlendirilmesinde şimdiye kadar yaşanan zorluklar ele alınmıştır. Girişimcilik eğitiminin unsurlarının tespit edilmesi girişimcilik eğitiminin kavramsal çerçevesinin belirlenmesi, değerlendirme olanaklarının somut bir şekilde gerçekleştirilmesi ve öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanması açısından önemlidir. Tarhan (2018) girişimcilik eğitiminin unsurlarını beş boyutta açıklamış, bu boyutlarda öğretilmesi gereken konuları, kazandırılması gereken beceri ve değerleri ifade etmiştir. Girişimcilik eğitiminin unsurlarını içeren bilgiler Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Girişimcilik eğitiminin unsurları

Boyutlar	Alt Temalar (Konular)	Beceri	Değer
İş Fikri	- Çevremizdeki İnsanlardan Görüş Alarak İş Fikrini Oluşturma - Toplumun İhtiyaçlarını Belirleyerek İş Fikrini Oluşturma, (İhtiyaç Analizi) - Mekânın Avantajlarını Kullanmak İsteyerek İş Fikrini Oluşturma - İnsanlara Neye İlgi Duyduklarına Dair Sorular Yöneterek İş Fikrini Oluşturma (Soru Analizi) - Bireysel Becerilerimiz, Doğrultusunda İş Fikrinin Oluşturma	- İş Fikrini İfade Etme Becerisi, - Fırsatları Görme Becerisi, - İş Planı Becerisi, - İş Yeri Tasarım Becerisi, - Tahminde Bulunma Becerisi, - Farklılığı Anlama Becerisi/Değişikliği Görme - Yaratıcı Düşünme Becerisi, - Yenilikçi Düşünme Becerisi, - Problem Çözme Becerisi, - İş Birliği Becerisi,	- Sabırlı Olma, - Öz Güven Sahibi Olma, - Vatansever Olma, - Çalışkan Olma, - Sorumluluk Sahibi Olma, - Birlikte Hareket Etme,
Finansman	- Maliyetin Hesaplanması - Kaynak ve Destek Finansmanı - Satış Finansmanı - Kar ve Risk Finansmanı	- Finansman Desteğinin Farkındalığı Becerisi, - Gelir ve Gideri Kontrol Etme Becerisi, - Maliyeti Hesaplama Becerisi, - İhtiyaç Analizi Becerisi, - Pazar Analizi Becerisi, - Kaynak Analizi Becerisi,	- Cömert Olma, - Yardımsı Olma, - Sorumluluk Sahibi Olma, - Sabırlı Olma, - Öz Güven Sahibi Olma, - Verdiği Sözde Durma, - Dürüst Olma,

Tablo 2. devamı

Boyutlar	Alt Temalar (Konular)	Beceri	Değer
Ürün Tasarımı ve Üretim	• Ürün Talep (Pazar) Araştırması • Ürün Tasarımı • Üretimin Gerçekleştirilmesi/Ürün Prototipinin Oluşturulması	• Ürünün Tasarımı Becerisi, • Ürün Kalitesinin Tespiti ve Ürün Tanıtım Becerisi, • Broşür Tasarımı Becerisi, • Logo Tasarım Becerisi, • Reklam Tasarımı Becerisi,	• Kişisel Kontrol (Öz Kontrol), • Duyarlı Olma (Tarihe, Çevreye ve İnsana), • Sevgili Olma (Millet Sevgisi, Bayrak Sevgisi),
	• Pazar ve Pazarlama Stratejisi • Ürün Kalitesi ve Ayırt Edici Özelliklerinin Tanıtımı • Reklam ve Promosyon	• Güzel Konuşma ve Müşterilerle Etkili İletişim Kurma Becerisi, • Pazarlama Planı Oluşturma Becerisi, • Pazarı Tanımlama Becerisi, • Ürünü Tanımlama ve Tanıtma Becerisi, • Reklam Tasarımı Becerisi, • Promosyonları Belirleyebilme Becerisi,	• Çalışkan Olma, • Güvenilir Olma, • Öz Güven Sahibi Olma,
Tanıtım ve Pazarlama			
Yatırım	• İş Yeri • İş Yatırımı ve Yönetimi • AR-GE Yatırımları • Mesleki Yatırımlar (Müşteri, Personel, Kişisel Gelişim)	• Yönetim Becerisi, • Ağ Oluşturma Becerisi, • Problem Tanımlama ve Çözme Becerisi,	• Vicdanlı Olma, • Hoşgörülü Olma, • Merhametli Olma,

Tablo 2’de yer alan bilgiler ışığında girişimcilik eğitiminin belirli süreçler içerisinde, konular dâhilinde, alt becerileri ve değerleri içeren kapsamlı ve sistematik bir yapısının olduğu anlaşılmaktadır. Burada üzerinde durulması gereken konu girişimciliğin sadece iktisat ve ekonomi bölümlerinde ele alınan bir bilim alanı olamayacak kadar kapsamlı bir pedagojik yönünün olduğu gerçeğidir. Bu nedenle mevcut öğretim programlarında (ilkokul, ortaokul, lise) disiplinler arası yöntemle kazandırılmaya çalışılan girişimcilik becerisine ait kazanımların, girişimcilik dersi öğretim programının kapsam ve yeterlilik açısından gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda yer alan bilgilere ek olarak girişimcilik eğitiminde kullanılabilecek yöntem ve teknikleri Tarhan (2018), örnek olay analizi, proje yöntemi, kaynak haritası, tanıtım sunumu, gözlem, oyun yoluyla öğrenme (oyunlarla girişimcilik), mini girişimcilik fuarı, sınıf içi etkinlikler (sınıftaki mağazam), takım üyelik kartları, yolculuk haritası ve planı, ağ oluşturma, iş simülasyonları, özgeçmiş oluşturma, tanıtım kampanyası, broşür hazırlama, logo ve reklam tasarlama, girişimcilik haftası okul etkinlikleri, girişimci konferans ve konuşmaları şeklinde örneklendirmiştir.

3. 4. Girişimcilik Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Kısa, Orta, Uzun Vadede Yapılabilecek Öneri ve Uygulamalar

2023 eğitim vizyonu sosyal girişimcilik açısından 2018 yılı hazırlık ve tasarım yılı olarak; 2019 yılı geliştirme ve küçük ölçekli pilot uygulama/uygulama fazına yönelik iyileştirme, 2020 yılı orta ölçekli pilot uygulama ve uygulama fazına ilişkin geliştirme/ülke uygulaması, 2021-2022 yılları ise uygulamaları izleme, değerlendirme ve iyileştirme uygulamaları içermektedir. Bu uygulama takvimi sosyal girişimciliği de içerisine alacak şekilde girişimcilik eğitimine dönüştürülerek uygulanabilir. Planlama dâhilinde yapılabilecek uygulama önerileri şunlardır:

Kısa vadede önerilen uygulamalar

- Vizyon belgesinde sunulan öğretmenlik mesleği uzmanlık programında girişimciliğin önemine ilişkin bilgilendirmelerin yapılması.
- Okulların/sınıfların girişimcilik becerisini kazandırmada kullanılabilecek araç-gereç olanaklarının artırılması.
- Girişimcilik becerisinin geliştirilmesinde yararlanılacak etkinliklerin tasarlanması.
- Açılması tasarlanan beceri atölyelerinde girişimcilik atölyesinin yer alması.
- Lise ve yükseköğretim düzeyinde girişimcilik sertifikalarına yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması.
- Çocukların becerilerinin tespitine yönelik bireysel öğretmen izlenimlerinin yapılması.
- Girişimcilik becerisinin geliştirilmesine ve girişimci ruhun uyandırılmasına yönelik okul içi ve okul dışı etkinliklerin yapılması (Konferans, fuar, öğrenci panelleri, girişimci konuşmacılar iş yeri gezileri vb.)
- Girişimci okul yarışmalarının yapılması.
- Girişimci kültürün tüm paydaşlar (yönetim, toplum, STK, kamu kurum ve kuruluşları, öğretmen, öğrenci vb.) tarafından benimsenmesini sağlayacak etkileşimli bir ortamın oluşturulması.
- Okul öncesi dönemden itibaren üretimin ve bir şeyleri başarabilme duygusunun öneminin vurgulanması.

- Girişimcilik becerisinin kazandırılmasında etkinlik temelli eğitimin geliştirilmesi.
- Ebeveynlere girişimcilik eğitimi konusunda bilgilendirmelerin yapılması.

Orta vadede önerilen uygulamalar

- Bireylerin özelliklerini ve isteklerini göz ardı etmeden girişimcilik becerisine yönelik içeriklerin ve uygulamaların geliştirilmesi.
- Örgün eğitimin tüm kademelerinde girişimcilik eğitiminin verilmesi.
- Hayat boyu öğrenme sürecinde girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi.
- Girişimcilik becerisinin geliştirilmesi safhasında ilgili içeriklerin çocukların seviyesine göre belirlenerek, süreç içerisinde çocukların aktif katılımının sağlanması.
- Bölgesel ve bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak eşit ve adaletli bir şekilde çocukların girişimci gelişimini üstlenecek süreçlerin geliştirilmesi.
- Öğretim programlarının girişimcilik eğitiminin tanımına ve doğasına uygun bir şekilde düzenlenerek sistematik bir şekilde yeniden yapılandırılmasının sağlanması.
- Girişimcilik eğitimi dersi öğretim programının oluşturulması veya ilkokullarda mevcut program içerisindeki girişimcilik ile ilgili konu, beceri ve kazanımların geliştirilmesi, mevcut orta öğretim girişimcilik dersi öğretim programının ise yeniden düzenlenmesinin yapılması.
- Akran eğitimi modeli çerçevesinde öğrencilerin kendi tecrübeleri paylaşabilecek ders dışı atölyelerin yaygınlaştırılması.
- Öğrenme çıktılarının orta vadede değerlendirilmesine yönelik uygun değerlendirme araçlarının geliştirilmesi.
- Fiziksel ve dijital içeriğe sahip araç gereçlerin, kitap ve yazınsal kaynakların, etkinliklerin yer aldığı dijital girişimcilik eğitimi arşivlerinin oluşturulması.
- Her yaş gurubuna hitap edecek girişimci hikâye ve dijital hikâyelerin oluşturulması.
- Girişimcilikle ilgili öğretici çizgi filmlerin yapılması.
- İş olanaklarına yönelik danışmanlıkların yaygınlaştırılması.
- Çocuklara yönelik girişimcilik becerisinin geliştirilmesi ile ilgili materyal arşivinin oluşturulması.
- Gelişim farklılıkları olan çocukları dikkate alan görsel ve yazılı ürünlerin oluşturulması ve geliştirilmesi.
- Öğretmenlere yönelik girişimcilik eğitimi ile ilgili materyal arşivinin oluşturulması.
- Öğrencilere kendi fikirlerini hayata geçirmelerine olanak sağlayacak proje oluşturma eğitimlerinin verilmesi.

Uzun vadede önerilen uygulamalar

- Girişimcilik eğitimi merkezlerinin kurulması ve il içerisinde eğitimle ilgili girişimci faaliyetleri destekleyen, yöneten ve rehberlik yapan okul birimlerin oluşturulması (Girişimci Eğitim Ofisleri, Girişimcilik Eğitimi Merkezleri)
- İlkokuldan itibaren beceri tespit sisteminin oluşturularak bireysel takip sisteminin geliştirilmesi (Mezun Takibi).
- Uzun vadede girişimcilik eğitimi değerlendirme programlarının geliştirilmesi.
- Kültürel değerlerimize uygun, üretim ve kamu yararı merkezli içerik ve araçların geliştirilmesi.
- Girişimcilik becerisinin değerlendirilmesi sürecine yönelik öğretme ve değerlendirme modellerinin geliştirilmesi.
- Çocukların girişimcilik becerilerinin gelişmesine olanak ve kolaylık sağlayacak yasal alt yapı olanaklarının artırılması.
- Girişimcilik eğitimi ve girişimcilik becerisinin geliştirilmesi ile ilgili araştırma ve uygulama merkezleri kurmak ve yaygınlaştırmak.
- Girişimcilik eğitimine yönelik araştırma ve uygulama merkezlerinin kurulması.
- Görme engellilere yönelik özel olarak seslendirilmiş girişimcilik ile ilgili kaynakların hazırlanması.
- Kültürel girişimcilik değerlerimizi ön plana çıkartacak içeriklerin oluşturularak, farklı kombinasyonlarla kullanılması (ders kitabı, dergi, oyun, hikâye kitabı, dijital hikâye, çizgi film).

Yukarıda girişimcilik becerisinin etkili bir şekilde kazandırılması ve girişimci kültürün oluşmasını sağlayacak kısa, orta ve uzun vadede yapılabilecek uygulama örnekleri yer almaktadır. Kısa vadede önerilen uygulamalar 1 yıl içerisinde yapılacak uygulamaları, orta vadede yer alan uygulamalar 0-3 yıl içerisinde yapılabilecek uygulamaları, uzun vadede yapılacak uygulamalar ise 0-5 yıl içerisinde yapılabilecek uygulamaları kapsamaktadır.

3. 5. Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına Yönelik Örnek Uygulama Planı

Girişimcilik eğitimi unsurlarından hareketle girişimcilik becerisinin kazandırılması, girişimci kültürün oluşturularak bireylerde girişimci ruhun harekete geçirilmesi gerekmektedir. Bu süreç içerisinde önemli paydaşlar

bulunmaktadır. Bunları politika yapıcılar, destekleyici kurumlar, öğrenciler, uzmanlar (akademisyenler), uygulayıcılar (öğretmenler), idareciler, veliler ve toplum olarak ifade etmek mümkündür. Bütün bu paydaşlar göz önünde bulundurularak örnek uygulama planı geliştirilmiştir. Bu uygulama planı hazırlık aşaması, uygulama aşaması, değerlendirme aşaması ve sonuç aşaması olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır.

Hazırlık aşaması

- Girişimcilik eğitiminin çerçevesini ve içeriğini beleyecek uzmanlardan oluşan organizasyon, eğitim ve denetim gurubunun oluşturulması.
- Bolu ili sınırları içerisinde yer alan örnek ilkökul veya ortaokulların belirlenerek resmi izinlerin alınması.
- Mevcut öğretmenlerin girişimcilik eğitimi kapsamında bilgilendirme amaçlı eğitime alınması.
- Eğitim süreci içerisinde izlenecek eylem planının geliştirilmesi
- Belirlenen okul/sınıflarda yer alan öğrenci ve velilerle ilgili bilgilendirme toplantılarının veya görüşmelerin yapılması.
- Süreç içerisinde kullanılacak örnek programların hazırlanarak kullanılacak yöntem, materyallerin geliştirilmesi.

Uygulama aşaması

- Yasal izinler doğrultusunda belirlenen okul/sınıflarda geliştirilen eylem planı çerçevesinde, hazırlanan örnek girişimcilik eğitimi programıyla eğitim sürecinin başlatılması.
- Program dâhilinde eğitim öncesinde ön test uygulamasının yapılarak çocukların mevcut bilgi seviyelerinin ölçülmesi.
- Girişimcilik eğitime uygun araç-gereç ve etkinliklerin istenilen seviyede amacına uygun bir şekilde kullanılmasının/uygulanmasının sağlanması.
- Sınıf içerisinde farklı becerilere yönelik etkinliklerin kullanılması (tasarım, bilgi, dinleme, izleme vb.)
- Okul dışı etkinliklerin yapılması (iş gezileri, girişimci konferansları vb.)
- Süreç içerisinde çocukların bireysel portföylerinin oluşturularak bilgi, beceri ve yönelimlerine yönelik bireysel izlemlerin yapılması.
- Çocukların belirlenen süreç içerisinde (eylem planındaki süre) ilgi ve yeteneklerine yönelik üretim ve yarar odaklı ürün/hizmet üretmelerinin sağlanması.
- Organizasyon, denetim gurubunun eğitiminin sürekliliği, gelişimi ile ilgili gözlem ve değerlendirme yaparak denetim içerisinde olması

Değerlendirme aşaması

- Eylem planı çerçevesinde hazırlanan süreç içerisinde eğitim faaliyetinin başlamadan yapılan ön test, eğitim süreci içerisinde yapılan ara test ve süreç sonunda yapılan son testlerle elde edilen verilerin karşılaştırılması,
- Okul dışı etkinliklerde öğrencilerin gözlemlerine ilişkin notların alınması ve bireysel görüşmelerin yapılması neticesinde elde edilen bulguların değerlendirilmesi,
- Eğitim sürecinde yapılan sınıf içi etkinliklerin çocukların gelişimi açısından değerlendirilmesi.
- Faklı alanlarda yapılan değerlendirme bulgularının karşılaştırılarak bir sonuca varılması.

Uygulama sonucu

- Öğrenciler tarafından geliştirilen ürün veya hizmetlerin girişimcilik fuarı şeklinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenerek halka açık bir yerde sergilenmesi.

Girişimcilik fuarının faydaları

- Öğrencide girişimci ruhun teşviki, motivasyonun artırılması.
- Yapılan bir işin, emeğin, üretimin takdir görmesinin verdiği gurur ve heyecan.
- Toplumsal algının oluşarak girişimciliğin toplum nezdinde yer bulması.
- Öğrenci toplum kaynaşmasının sağlanması.
- Somut ürünlerin ortaya konması.
- Kamu kurum ve kuruluşların öğrenciye, topluma ve eğitimcilere desteğinin hissedilmesi.

Yukarıda yer alan bilgiler ışığında girişimcilik eğitiminin çok yönlü ve kapsamlı bir alan olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle girişimcilik becerisinin kazandırılması gerçekleştirilmesi hedeflenen unsurların bireylerde yeteneğe dönüştürülmesi ile mümkün olacaktır.

4. SONUÇ

Ülkemizde girişimcilik eğitimi öğretim programı ilkokulda yer almamakta girişimcilik becerisi disiplinler arası yöntemle öğretilmektedir. Girişimcilik eğitiminin kuramsal çerçevesinin oluşturulamaması, özellikle girişimciliğin kapsamlı bir pedagojik tanımının yapılamaması öğretim yönteminde ve uygulamalarda aksaklıkları da beraberinde getirmektedir. MEB 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik aksaklıkları dört kategoride değerlendirmek mümkündür:

- *Girişimcilik eğitiminin tanımlanmasına yönelik sorunlar:* Girişimcilik eğitiminin genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Özellikle ekonomik anlamda ele alınan ve yorumlanan girişimcilik kavramından hareketle girişimcilik becerisi/girişimcilik eğitimi tanımlanmakta ve girişimciliğin pedagojik yönü göz ardı edilmektedir. Girişimci, girişim, girişimcilik, girişimcilik becerisi gibi kavramları bünyesinde toplayan girişimcilik eğitimi ifadesi çatı bir kavramdır. Bu noktadan hareketle girişimcilik eğitiminin belirli süreçler dâhilinde, girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlayan, bilgi, beceri ve değerlerin sistematik bir şekilde kendine has yöntem ve tekniklerle bireylere aktarımını sağlayan bilim alanı (Tarhan, 2018) olarak tanımlanması alandaki kavramsal boşluğu doldurarak, aynı zamanda girişimcilik eğitiminin kuramsal çerçevesinin belirlenmesine de yardımcı olacaktır.
- *Girişimcilik eğitiminin unsurlarına (kuramsal çerçevesine) yönelik aksaklıklar:* Bunları girişimcilik eğitiminin süreçleri ve bu süreçlerin içerisindeki konuların, becerilerin ve değerlerin sistematik bir şekilde belirlenmemesi olarak ifade etmek mümkündür. Bu unsurların geliştirilerek mevcut programlara dâhil edilmesi, aynı zamanda girişimciliğin pedagojik yönündeki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır. Girişimcilik eğitimi unsurlarını (boyut, konu, beceri ve değer) içeren bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.
- *Girişimcilik becerisinin ve öğretim programlarının değerlendirilememesine yönelik sorunlar:* Bu sorun kuramsal çerçevenin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrenme sürecinin aksaklığı öğrenme çıktılarının değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle birinci kategoride yer alan düzenlemelerin yapılması aynı zamanda öğrenme çıktılarının daha somut bir şekilde değerlendirilmesini kolaylaştıracak sistemin oluşturulması, programın eksikliklerini ortaya çıkartacak ve bu eksikliklerin giderilerek mevcut programların geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Girişimcilik programlarının değerlendirilmesi ile ilgili süreç ve ölçütlere yönelik bilgiler için bkz. Tablo 1.
- *Girişimcilik becerisinin kazandırılmasında kullanılacak yöntemlerin eksikliğine yönelik sorunlar:* Mevcut programlarda yer alan etkinlik ve kazanımların girişimcilik becerisinin kazandırılmasında yetersiz kaldığı görülmektedir. Daha aktif ve çözüm odaklı yöntemlerin kullanılması ve öğrencilerin becerileri doğrultusunda bireysel ve grup etkinliklerinin geliştirilmesi, öğretim yöntem ve tekniklerinin girişimcilik becerisi doğrultusunda verilmesi ve çeşitlendirilmesi mevcut eksikliğin giderilmesine olanak sağlayacaktır.
- Diğer taraftan 2023 eğitim vizyonunda girişimcilik ile ilgili yer alan “*Öğrencilerin sosyal girişimcilik ile tanışarak toplumsal problemlere çözüm arama motivasyonu kazanması desteklenecektir; Gençlerin, eğitim-öğretim süreçlerinde sosyal girişimcilik ile tanışarak toplumsal problemlere çözüm arama motivasyonu kazanması ve ilgili beceri, araç ve ortamlarla desteklenmesi sağlanacaktır; Sosyal Girişimcilik Düzeyindekiler için Destek Programlarının Açılması*” ifadelerinden yola çıkarak vizyon belgesinde girişimcilik kavramının ve girişimcilik becerisinin sosyal girişimciliğe indirgendiği görülmektedir. Sosyal girişimcilik, girişimcilik eğitiminin bir parçası olup belirli bir sorunun algılanmasına ve çözümüne ilişkin verilen çaba olarak ifade edilebilir. Girişimciliğin ticari olarak sadece kâr amacı çerçevesinde değerlendirilmesi ne derece yanlışsa, eğitim-öğretim süreci içerisinde girişimciliğin, yarar karşılığını ifade eden sosyal girişimciliğe indirgenmesi de o derece yanlış bir tutum olacaktır. Çünkü girişimcilik eğitimi kar ve yarar unsurlarının ikisini içermekte ve pedagojik olarak kendine özgü bilgi, beceri, değer ve yöntemleri barındırmaktadır. Bu nedenle bireylerin girişimcilik becerileri doğrultusunda üretime dönük yetiştirilmesi ve aynı zamanda toplumsal ve evrensel değerlere karşı duyarlı olması girişimcilik eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır. Sonuç olarak 2023 vizyon belgesinde yer alan sosyal girişimcilik kavramının bireylere girişimcilik becerisini kazandırmada yersiz kalacağı düşünülmektedir. Çünkü girişimden amaç, üretim, yenileşme, gelişme, bireysel ve toplumsal refahın oluşturulmasıdır.

Yukarıda yer alan bu bilgilerin yanı sıra çalışmada girişimcilik becerisinin etkili bir şekilde kazandırılması adına uygulanabilecek kısa, orta ve uzun vadede yapılabilecek uygulamalara yer verilmiş ve örnek uygulama planı bulgular kısmında sunulmuştur.

5. ÖNERİLER

Araştırma sürecinde 2023 Eğitim Vizyonu’nda eksikliği fark edilen ve bu eksikliklerin giderilmesi durumunda önemli bir fayda sağlayacağı düşünülen öneriler aşağıda verilmiştir:

- Girişimciliği tanımı ve türleri bağlamında girişimcilik eğitimi kavramından hareket edilerek yeni bir kuramsal çerçeveden yararlanılarak girişimcilik becerisinin ele alınması,
- Girişimcilik eğitimi unsurlarından hareketle öğretim programlarının yeniden düzenlenmesi,
- Girişimcilik unsurlarını içeren uygun değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi,
- Araştırma bulgularında önerilen kısa, orta ve uzun vadede yapılabilecek uygulama örneklerinin hayata geçirilmesi,
- İlk ve ortaokullarda girişimcilik becerisinin kazandırılması ve çocuklara girişimci ruhun kazandırılması adına proje çalışmalarının teşvik edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Fayolle A., Gailly B., & Lassas N., (2006). "Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: A new methodology", *Journal of European Industrial Training*, 30(9),701-720.
- Alberti, F., Sciascia S. & Poli A. (2004). "Entrepreneurship education: notes on an ongoing debate". *14th Annual Int. Ent. Conference*. İtalya: University of Napoli FedericoI, 4-7 July.
- Berglund & Skoglund (2016). "Social entrepreneurship: to defend society from itself", *Rethinking Entrepreneurship*. A. Fayolle ve P. Riot (Ed.) s:57. Routledge Published, New York.
- Büyük Ö. (2014). *Girişimcilik üzerine notlar*. İstanbul: Paradigma Kitabevi Yayınları.
- Cavitt, M. E. (2006). "A content analysis of doctoral research in beginning band education, 1958-2004." *Journal of Band Research*, 42(1).
- Çetinkaya Bozkurt Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erdem, F. (2001). Girişimcilerde risk alma eğilimi ve belirsizliğe tolerans ilişkisine kültürel yaklaşım. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 2, 43-61.
- Fuchs K., Werner A. & Wallau F., (2008). "Entrepreneurship education in Germany and Sweden: What role do different school systems play?" *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 15 (2), 365 – 381.
- Han, J. & Lee, M. (1998). "A study on the status of entrepreneurship education in Korea and its direction." *Business Education Research*. 2(2), 5–26.
- Henry C., Hill F. & Leitch C., (2005). "Entrepreneurship education and training: can entrepreneurship be taught? Part I" *Education + Training*. 47(2), 98-111
- Kılıç R. ve Keklik B. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF işletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (2), s:423-435.
- Küçük O. (2015). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Lee S. M., Chang D. & Lim, S. B. (2005). "Impact of entrepreneurship education:a comparative study of the U.S. and Korea." *International Entrepreneurship and Management Journal*. 1, 27–43.
- Lee, S. M. & Peterson, S. (2000). "Culture, entrepreneurial orientation, and global competitiveness." *Journal of World Business*, 35, 401–416.
- McKeown J., Millman C., Sursani S. R., Smith K. & Martin L. M. (2006). "Graduate entrepreneurship education in the United Kingdom", *Education + Training*, 48(8/9), 597 – 613
- MEB. (2005a). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve klavuzu*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Raposo M. ve Paço, A. (2011). "Entrepreneurship education: relationship between education and entrepreneurial activity." *Psicothema Journal*, 23(3), s: 453-457.
- Smith K. & Petersen J. L (2011). "What is educational entrepreneurship?". F. M. Hess (Ed.) *Educational Entrepreneurship* (s: 21-45). Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.
- Steve B. & Dorf B. (2012). *Girişimciliğin el kitabı*. Boyut Yayınları. İstanbul.
- Stevenson H. H., Roberts, M. J. & Grousbeck, H. I. (1989) *New business ventures and entrepreneur*. Irwin, Homewood, IL.
- Tarhan M. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisinin kazandırılması üzerine bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Türk Dil Kurumu (2017). *Büyük Türkçe sözlük*. 10.18.2018. tarihinde (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=tdk.gts.583be9fa3aa6f9.68296340.) adresinden indirildi.
- TÜSİAD (2002). *Türkiye’de girişimcilik*. Ankara: TÜSİAD Yayınları.
- Vesper K. H. ve Gartner W. B. (1997). "Measuring progress in entrepreneurship education." *Journal Of Business Venturing*. 12 (5). s: 403-421
- Weber R. (2011). *Evaluating entrepreneurship education*. Springer Gabler Publishing, Munich.

Yelkikalan N. ve Akatay A. (2010). “Dünya ve Türkiye üniversitelerinde girişimcilik eğitimi: karşılaştırmalı bir analiz.” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19), s: 51-59.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Entrepreneurship education aims to provide individuals with the necessary knowledge, skills and values regarding how to initiate a successful entrepreneurship process as well as how to sustain this process, in addition to entrepreneurial awareness. In addition, it contributes raising individuals who are self-confident, accountable and have no future anxiety, in a social and personal sense. Entrepreneurship training process includes the production of new and original technologies, products or services and works for the welfare and employment of human beings. Entrepreneurship education is a discipline that aims individuals to gain entrepreneurship skills as a discipline. Entrepreneurship education consists of the knowledge and sub-skills that will create the idea of producing in individuals, solve the financing problem for the realization of the idea, design and implement the product that one wants to produce, realize the marketing and the marketing of the product and turn them into investments. On the other hand, these skills are needed to be associated with specific issues and gains. Especially in a whole, there are elements such as dimension, theme (subject), skill and value of entrepreneurship. Entrepreneurship education in particular includes the cultural properties of society and its universal human ethic laws. From this point of view, entrepreneurship education is especially important in terms of the systematic application of the elements that will gain entrepreneurial spirit and entrepreneurship skills in a holistic way.

Entrepreneurship education plays an important role in the development of a society and increasing social production values. Developing the spirit of entrepreneurship and trying to gain entrepreneurship skills from a young age are seen as valuable in terms of gaining skills in this age easier.

In this study, it is aimed to prepare the application proposals and plans for how entrepreneurship skills can be gained in the short, medium and long term by evaluating MEB 2023 Education Vision in terms of entrepreneurship education and entrepreneurship skills. In response to this main goal, the following questions were asked:

- 1- What is the definition of entrepreneurship and the types of entrepreneurship?
- 2- What is entrepreneurship education and how should it be?
- 3- What are the elements of entrepreneurship education?
- 4- What practices can be done to improve entrepreneurial skills in the short, medium and long term?
- 5- How should the sample implementation plan be developed to improve entrepreneurial skills

2. Method

This study was conducted as a qualitative research. Qualitative research can be defined as the research, where qualitative data collection methods such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process for realizing perceptions and events in a natural environment in a realistic and holistic manner. The research was conducted by using qualitative research method. In the data collection, document analysis form was used and descriptive analysis was used to analyze the data.

Document collection form was used for data collection. Document analysis includes analysis of written materials that provide information about the facts or facts intended to be investigated. With this method, many of the things we know about the past have been delivered to us. In addition, document analysis can be used as a stand-alone research method as well as as an additional information source where other qualitative methods are used.

Descriptive analysis was used to analyze data. In the form of descriptive analysis, the researcher can give place to direct quotations in order to reflect the views of the individuals he/she has seen or observed. The main purpose of this type of analysis is to present the findings obtained to the reader in a summarized and interpreted form.

3. Findings, Discussion and Results

Based on the information gathered from the research process, the 2023 Education Vision stated that entrepreneurship education evaluated by the theoretical framework of entrepreneurship is not limited to social entrepreneurship. Information about the content of entrepreneurship education programs (elements of entrepreneurship education) and evaluation criteria are given. In order to increase the applicability of entrepreneurship education in our country, short, medium and long term activities were defined and a sample implementation plan was formed. The vision of education is 2018 as the year of preparation and design in terms of social entrepreneurship; Improvement in 2019 development and small-scale pilot implementation / implementation phase, 2020 mid-scale pilot implementation and implementation phase development / country implementation, 2021-2022 implementation, monitoring, implementation and evaluation practices. An exemplary implementation plan has been prepared, which includes the elements of entrepreneurship education and to ensure that entrepreneurship skills can be effectively acquired.

The content of this implementation plan can be changed according to current conditions, regional characteristics, school facilities. The applicability of the application is important in terms of transforming the targeted behaviors aimed at entrepreneurship skills by increasing the level of awareness in individuals. At this point, the knowledge of practitioners about entrepreneurship education has an important role in terms of the functionality of the application.

Entrepreneurial skills should be gained from the elements of entrepreneurship education and entrepreneurial spirit should be mobilized by creating entrepreneurial culture. There are important stakeholders in this process. They can be expressed as policy makers, supporting institutions, students, experts (academics), practitioners (Teachers), administrators, parents and society. An exemplary implementation plan has been developed considering all these stakeholders. This implementation plan is discussed under four headings: preparation stage, implementation phase, evaluation stage and final stage.

It is seen that it is possible to teach entrepreneurship education within sub-processes, values and method-techniques within certain processes. The issue that needs to be considered here is the fact that entrepreneurship has a pedagogical aspect that is so comprehensive that it cannot be a field of science in the economics and economics departments. In addition to this, it is necessary to review the scope and qualification of entrepreneurship education which is tried to be gained by the interdisciplinary method in the current curriculum (primary school, secondary school).

In Turkey, entrepreneurship education curriculum is not included in primary school and entrepreneurship skills are taught by interdisciplinary method. The inability to establish a theoretical framework of entrepreneurship education, especially a comprehensive pedagogical definition of entrepreneurship, brings about deficiencies in teaching methods and practices. In the 2023 Education Vision Document, it is possible to evaluate the failures to gain entrepreneurship skills in four categories:

- Problems in defining entrepreneurship education.
- Disadvantages of the theoretical framework of entrepreneurship education.
- Problems related to entrepreneurship skills and non-evaluation of curricula.
- Problems related to lack of methods to gain entrepreneurship skills.